

MAAILMAN Historia

SAGA
EGMONT

TILINTEKO MENNEISYYDEN KANSSA

MAAILMAN Historia

 SAGA
EGMONT

**TILINTEKO
MENNEISYYDEN
KANSSA**

Maailman Historia

Tilinteko menneisyyden kanssa

SAGA Egmont

Tilinteko menneisyyden kanssa

Cover image: Ritzau Scanpix

Copyright © 2020 MaaIlman Historia and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726383768

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

Maailma nousi jälleen raunioista

Kuuden vuoden kauhujen jälkeen sota oli viimein ohi. Euroopan kaupungit olivat raunioina, tiet ja tehtaات oli tuhottu, ja kaikki oli kaupan parista perunasta tai savukkeesta. Miljoonat pakolaiset vaelsivat ympäriinsä uusien hallitusten yrittäessä Yhdysvaltain avulla suitsia sekasortoa. Hitlerin apurit oli vangittu, ja marraskuussa 1945 ensimmäiset natsit tuotiin oikeuteen Nürnbergissä.

Japanissa yhdysvaltalaiset ottivat vallan käsiinsä. Japanilaisille miehitys oli lahja. MacArthurin väki tosin rankaisi sotarikollisia mutta myös jakoi ruokaa ja lääkkeitä.

Samaan aikaan Yhdysvaltain, Britannian ja Neuvostoliiton liittoutuma alkoi repeillä, ja Eurooppaan laskeutui rautaesirippu. MAAILMA SODASSA -kirjasarjan 11. osa seuraa tilintekoa menneisyyden kanssa.

Kiinnostavia lukuhetkiä!

1. Ristiriitainen paluu saksan vankileireiltä

Kesällä 1945 vapautetut sotavangit syleilivät vaimojaan, lapsiaan ja vanhempiaan. Jälleennäkemisen ilo jäi kuitenkin lyhyeksi. Saksan vankileireillä koetut kauhut vainosivat vuosia liittoutuneiden sotilaita, joiden oli vaikea sopeutua sodan jälkeiseen yhteiskuntaan.

Toukokuun sää näytti pahimman puolensa, kun 19-vuotias Jim Sims raahasi laihan vartalonsa kuorma-auton lavalle Stalag XI Fallingbostelin leirissä Luoteis-Saksassa. Vankileiri oli ollut nuoren britin koti yli puoli vuotta hänen haavoituttuaan ja jouduttuaan vangiksi Arnhemissa syyskuussa 1944. Siitä lähtien, kun leiri huhtikuun 1945 lopulla oli vapautettu, laskuvarjosotilas oli kärsimättömänä odottanut kuljetusta länteen.

Leirissä pisimpään viruneet vangit olivat etusijalla, mutta viimein oli tullut Simsin vuoro. Nuorukainen oli suunnattoman helpottunut, kun kuorma-auto nytkähti liikkeelle ja ajoi ulos piikkilankaportista. Vähitellen parakit katosivat sateeseen ja sulautuivat harmauteen. Armeijan kuorma-autojen ja moottoripyörien pieni saattue ajoi surullisen maiseman halki kohti länttä. Talot olivat enää kivikasoja, kaupat oli poltettu. Teiden varrella kalpeat, murheelliset naiset katselivat kuorma-autoja, ja pientareella kulki vangittuja saksalaissotilaita silmissään tyhjä katse.

Sota näkyi alueella kaikessa, mutta kun kuorma-autot saapuivat Cellen lentokentälle tuntien ajomatkan jälkeen, vapautettuja ja tuulen hyytämiä brittejä odotti sykehdyttävä näky. Kiitoradalla seisoivat kiiltäviä Dakota-lentokoneita. Ne olivat miesten matkalippu pois Saksasta. Kohteena oli Bryssel, sitten Englanti. Simsin oli vaikea uskoa tätä todeksi. Vihdoin hän pääsis kotiin.

OPERAATIO EXODUS PALAUTTI BRITTEJÄ KOTIIN

Jim Sims oli yksi Britanniasta ja Kansainyhteisön alueelta kotoisin olleista 166 650 sotavangista, jotka huhtitoukokuussa 1945 vapautettiin Saksan leireistä. Jotkut vangit olivat olleet aitojen takana yli viisi vuotta. Royal Air Force pani nopeasti käyntiin operaatio Exoduksen, jonka 2. toukokuuta alkaen oli määrä tuoda sotilaita kotiin. Suunnitelman mukaan sotavangit kuljetettiin kuorma-autoilla ja lentokoneilla Reimsiin, Antwerpeniin tai Brysseliin ja sieltä Lancaster- ja Dakota-koneilla Kanaalin yli RAF:n tukikohtiin Britanniaan.

Tehdäkseen odotusajasta kolmella väliasemalla mahdollisimman miellyttävää joukko Women's Voluntary Servicen brittiläisiä naisia lensi Ranskaan ja Belgiaan, jotta vangit tuntisivat olevansa askeleen lähempänä kotimaata. Naiset olivat valmiita vastaanottamaan sotilaat hymyillen ja sanoen "hello". Cellestä Brysseliin lyhyen lennon jälkeen saapuneen Jim Simsin korvissa tervehdys oli kuin enkelten laulua.

"Oli hienoa nähdä brittinaisia ja puhua heidän kanssaan, vaikka heillä olikin jo hieman ikää. Koska itse olin vasta 19 ja useimmat heistä olivat 35-45-vuotiaita, tuntuivat he minusta vanhoilta. He myös jakoivat saippuaa ja savukkeita. Jonotimme neljä kertaa, mutta kukaan ei huomauttanut siitä", Sims kertoi myöhemmin. Useimpien

vankien lailla hänet vietiin paikalliseen leiriin, missä miehet pääsivät vihdoinkin pesulle.

Jotkut olivat niin onnekkaita kuin Richard Passmore, joka majoitettiin hotelliin. 25-vuotias kersantti oli jäänyt vangiksi jo vuonna 1940 ja marssinut Saksan valtakunnan halki eri leireihin sitä mukaa kuin natsit pakotettiin perääntymään. Lopulta hän oli Simsin lailla päätenyt Fallingbosteliin. Brysselissä hän sai sviitin, jossa oli oma kylpyamme.

”Pian upottauduin ensimmäiseen kylpyyni viiteen vuoteen ja näin liian kuoriutuvan iholtani. Vesi oli vaihdettava useaan kertaan, ennen kuin olin tyytyväinen”, kersantti kertoi.

Passmorelta myös ajettiin parta ja leikattiin hiukset, ja hän sai uudet ja puhtaat vaatteet ylleen. Vaatteet tulivat Royal Air Forcen varastosta, mistä vangit saivat vapaasti valita haluamansa. Kersantti tunsi olonsa lähes uudelleen syntyneeksi eikä enää samaksi Liverpoolin pojaksi, joka viisi vuotta aiemmin oli syöksynyt lentokoneellaan maahan Saksassa.

”Katsoin kuvaani peilissä. Siinä en ollut minä. Siinä oli kaveri, jonka olin tuntenut monta vuotta sitten ja jonka kasvot kertoivat nyt kaipuusta, ylläsuruksesta ja järkytyksestä”, Richard Passmore kuvaili monta vuotta myöhemmin.

Siirtyminen vankiparakista kaupunkielämään oli myös hieman liian jyrkkä kersantille, joka kaikkien Reimsiin, Antwerpeniin ja Brysseliin tuotujen vankien lailla sai istua elokuvateatteriin katsomaan uutta amerikkalaista komediaa, jonka pääosassa oli Cary Grant. Tuskallisten kokemustensa takia Passmore ei kuitenkaan kyennyt katsomaan hupailua:

”En ymmärtänyt elokuvaa tai sitä, miksi ihmiset nauroivat niin paljon. Kaikki tuntui minusta vieraalta. En

voinut vain hypätä mielikuvitusmaailmaan... Olin kuin zombi.”

VANGIT ITKIVÄT NÄHDESSÄÄN DOVERIN

Vietettyään alle vuorokauden Brysselissä Jim Sims nousi jo Dakota-koneen kyytiin kuten myös 20 muuta sotavankia, joita hän ei tuntenut. Monet hänen matkatovereistaan olivat vanhempia kuin hän itse, mikä sai ajatukset pyörimään päässä:

”Muistelin aikaani vankina. Se oli vanhentanut minua pysyvällä tavalla fyysisesti ja henkisesti... Olin kokenut ja nähnyt niin paljon niin lyhyessä ajassa, että minusta tuntui, etten enää koskaan haluaisi kokea yhtään mitään”, Sims kertoi. Dakota-kone nousi jylisten ilmaan, ja pian Belgian ruskeat pellot vaihtuivat siniseen veteen. ”There’s England!” huusi yksi sotavangeista yhtäkkiä, ja kaikki painoivat nenänsä ikkunalasiin nähdäkseen Doverin valkeat liitukivikalliot. Näky sai kyyneleet valumaan valtoimenaan sodan muutoin paaduttamien vanhempien sotilaiden poskia pitkin.

”Älkäähän murehtiko, vanhat veikot. Me selviydyimme!” iloitsivat Sims ja muut nuorukaiset taputtaen itkeviä miehiä hartioihin. Omalta osaltaan Sims koki kuitenkin myös tunnekuohun, kun lentokone lopulta laskeutui Hertfordshireen:

”Ovet avattiin, ja meidät autettiin ulos. Samalla hetkellä, kun jalkani koskettivat kotoisaa maaperää, romahdin, ja minut jouduttiin kantamaan läheiselle vastaanottoalueelle, missä minut pantiin vuoteeseen”, kertoi Sims, jonka oli vietettävä seuraavat kaksi kuukautta sairaalassa punataudin, aliravitsemuksen ja muiden vaivojen takia.

Britanniaan palatessaan kaikkien entisten sotavankien oli käytävä terveystarkastuksessa, jonka lääkärit tekivät

pian koneen laskeuduttua. Simsin lailla lähes kaikki potivat aliravitsemusta ja vitamiinipuutosta, mutta yleisesti ottaen Saksasta tulleet vangit tutkittiin pinnallisemmin kuin Kaukoidästä syksyllä 1945 palanneet sotilaat, joissa pesivät trooppiset taudit.

Aikaa oli varattu myös keskusteluun psykologin kanssa, mutta usein sotilaat olivat niin hilpeitä kotiinpaluustaan, että puolituntisen istunnon hyöty oli vähäinen. Useimmat toivoivat vain pääsevänsä ensimmäisellä junalla kotiin. Entiset vangit myös valittivat kiivaasti siitä, että heidän oli vastattava Britannian tiedustelupalvelu MI9:n loputtomiin kysymyksiin, joilla haluttiin selvittää kaikki leirillä tapahtunut. Vastaaminen tuntui erään sotilaan mukaan melkein siltä, että ”kirotun brittiläisen byrokratian vankina oli pahempaa kuin saksalaisten”.

Enimmäkseen sotavangit saivat poistua tukikohdista yhden päivän jälkeen, mikäli he vain olivat fyysisesti kunnossa, ja jatkaa matkaansa mukanaan junaliput, säännöstelymerkit, vaatekupongit ja pienen kourallisen verran käteistä rahaa. Richard Passmorelle hetki oli aivan erityinen:

”Nousimme RAF:n kuorma-autoihin ja ajoimme kohti rautatieasemaa. Lauma 8-9-vuotiaita lapsia juoksi perässä vilkuttaen ja hihkuen. He olivat ensimmäiset lapset, jotka olin nähnyt kaikkina niinä pitkinä vuosina. Sillä hetkellä tajusin ensimmäisen kerran, että tosiaan olin vapaa.”

KOTIINPALUU OLI VAIKEA

Touko- ja kesäkuussa asemasillat pursuilivat perheitä, jotka heiluttivat innolla Union Jack -lippuja, junien puksuttaessa maan suurille ja pienille asemille. Jännittyneet vanhemmat, sisarukset ja rakastetut tähysivät veturin tupruttaman höyryn läpi nähdäkseen rakkaimpansa. Kaikki pakahtuivat